

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
2.Mf.31.134/2024/3.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a dr. Kishonti Attila ügyvéd (cím43) által képviselt **Felperes1** (Cím2) I. rendű felperesnek, **Felperes9** (cím10.) III. rendű felperesnek, **Felperes10** (cím11) IV. rendű felperesnek, **felperes11** (cím12) V. rendű felperesnek, **felperes33** (cím29) VI. rendű felperesnek, **Felperes13** (cím13) VII. rendű felperesnek, **felperes15** (cím15) VIII. rendű felperesnek, **Felperes18** (cím17) IX. rendű felperesnek, **Felperes21** (cím20) X. rendű felperesnek, **Felperes22** (cím21) XI. rendű felperesnek, **Felperes24** (cím23) XII. rendű felperesnek, **Felperes26** (cím24) XIII. rendű felperesnek, **Felperes30** (cím27) XIV. rendű felperesnek, **Felperes36** (cím31) XVI. rendű felperesnek, **Felperes37** (Cím33) XVII. rendű felperesnek – az Irodal (cím44, eljáró ügyvéd: dr. Köhler András) által képviselt **Alperes1** (cím1) alperes ellen elmaradt munkabér iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 21.M.70.953/2021/123. számú ítélete ellen a IV. és VI. rendű felperesek 125. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részében helybenhagyja.

Kötelezi a IV. felperest, hogy 40.279 (negyvenezer-kétszázhetvenkilenc) forint + áfa, a VI. rendű felperest, hogy 34.131 (harmincnégyezer-százharmincegy) forint + áfa másodfokú perköltséget 15 napon belül fizessen meg az alperesnek.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság döntése és az alapjául szolgáló tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2024. április 10-én meghozott 21.M.70.953/2021/123. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a IV. rendű

felperesnek 510.860 forint munkabért és ennek 2008. október 10. napjától járó késedelmi kamatát, továbbá a VI. rendű felperesnek 491.190 forint munkabért és ennek 2008. október 10. napjától járó késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a IV. és VI. felperes keresetét elutasította és a IV. rendű felperest 224.457 forint + áfa, a VI. rendű felperest 225.440 forint + áfa perköltség megfizetésére kötelezte az alperes javára. Kötelezte az alperest az állam részére 60.122 forint le nem rótt eljárási illeték és 344.172 forint szakértői díjjal felmerült eljárási költség megfizetésére. Megállapította, hogy a IV. és VI. rendű felperesre eső eljárási illetéket és szakértői díjjal felmerült eljárási költséget az állam viseli.

[2] A megállapított tényállás szerint a IV. rendű felperes 1998. november 1. napjától, a VI. rendű felperes 2001. január 1. napjától állt az alperessel munkaviszonyban eladó-pénztáros munkakörben. 2007. szeptember 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakban az alperes munkahelyl üzletl üzletében végezték a munkájukat egyenlőtlen, naponta változó munkaidőbeosztásban. A IV. rendű felperes személyi alapbére 2007. szeptember 1. és 2008. február 29. között 123.000 forint, a VI. rendű felperesé 95.000 forint, 2008. március 1. és 2009. szeptember 30. között mindkettőjüké 190.000 forint volt. A VI. rendű felperes munkaviszonya az alperesnél 2011. december 27-én megszűnt.

[3] Az alperesnél az szakszervezetl szakszervezet indítványára 2009. folyamán munkaügyi ellenőrzés történt, melynek alapján a 2009. november 19. napján kelt szám1 számú határozatával az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Felügyelőség (a továbbiakban: OMMF) az alperest arra kötelezte, hogy a jogszabályi előírásnak megfelelő módon közölje a munkavállalók munkaidő beosztását, biztosítson megfelelő mértékű szabadságot és ellentételezze a munkavállalók munkaidő-beosztástól eltérő (rendkívüli) munkavégzését, valamint 1.100.000 forint munkaügyi bírsággal sújtotta. A határozat megállapította, hogy az alperesnél a munkaidő-beosztások közlésének nem megfelelő gyakorlata áll fenn, az alperes a munkaidő beosztástól eltérő időben végzett munkát rendkívüli munkaidőként nem tartotta nyilván, ami miatt az alperes alkalmazottait anyagi hátrány érhetette.

[4] A IV. és VI. rendű felperes 2012. november 28. napján keresetet nyújtott be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon a 2006. április 1-jétől 2009. szeptemberéig terjedő időszakra nézve felmerült rendkívüli munkáért járó díjazás megfizetése iránt. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a IV. és VI. rendű felperes keresetét a szám2. számú - 2016. november 25. napján - meghozott ítéletével elutasította, mivel úgy ítélte meg, hogy a IV. és VI. rendű felperes követelése a per során bizonyítékokkal nem került kellően alátámasztásra.

[5] A IV. és VI. rendű felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a szám3. számú részítéletével az elsőfokú ítéletet részben hatályon kívül helyezte, azt részítéletnek tekintette azzal, hogy a IV. és VI. rendű felperes kereseti követelésének 2007. szeptember 1-jei időpontot megelőző részében való elutasítását helybenhagyta. Részítélete indoklásában kifejtette, hogy a IV. és VI. rendű felperes 2007. szeptemberét megelőzően előterjesztett kereseti követelése elévült, az ezt követő időszakot

érintően az elsőfokú bíróságot a megismételt eljárásban további bizonyítás lefolytatására kötelezte. A másodfokú részítéletet a Kúria az szám4 számú határozatával hatályában fenntartotta.

[6] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a 2006. április 1-től 2009. szeptember 30-ig tartó időszakra a IV. rendű felperes 3.733.218 forint elmaradt munkabér és kamatai, a VI. rendű felperes 3.221.705 forint elmaradt munkabér és kamatai megfizetése iránt előterjesztett kereseti kérelmét részben találta megalapozottnak. Döntését a követelés esedékessége idején hatályban volt munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 147. § (1) – (3) bekezdéseire alapította.

[7] A megismételt eljárásra - a másodfokú bíróság által előírt - bizonyítás részeként a perben releváns időszakra beszerezte a IV. és VI. rendű felperes rendelkezésre álló munkaidőbeosztásait, amelyek 2007 szeptemberétől 2008 decemberéig, valamint 2009 februárjától szeptemberéig terjedő időszak vonatkozásában voltak fellelhetőek. Beszerezte továbbá az alperes informatikai rendszerében tárolt munkaidő nyilvántartásokat, túlóra igazolásokat és bérkartonokat, valamint az egyes terminálokra érvényes beosztási műszakok pontos időkereteit tartalmazó kimutatást. Felperesi bizonyítási indítványra a munkaidő nyilvántartási rendszer és az abból nyert adatok helyszíni vizsgálatára informatikai szakértőt rendelt ki. A szakértő megállapította, hogy a perbeli időszakban az informatikai rendszer nem állt védelem alatt az adatok módosítása tekintetében, ezért elviekben nem zárta ki azt, hogy az újjlenyomat olvasóval nyert munkakezdési és munkavégzési adatokban utólagos módosításra került sor. Azt azonban, hogy ténylegesen történt-e módosítás a munkaidő nyilvántartásban, és amennyiben igen, mi volt az eredeti adatok tartalma, szakértői eszközökkel megállapítani nem tudta.

[8] Rámutatott, hogy az informatikai szakértői vélemény alapján – figyelemmel arra, hogy az alperes által becsatolt adatokhoz képest a szakértő más adatokat megállapítani nem tudott és egyéb hitelt érdemlő adatokkal más forrásból maga sem tudott szolgálni – a IV. és VI. rendű felperes indítványozta az alperes által becsatolt munkaidő adatok könyvszakértői összevetését a rendelkezésre álló beosztásokkal, bérkartonokkal és túlóraigazolásokkal. A kirendelt könyvszakértő a 2007. szeptembere és 2008. decembere között, valamint 2009 februárjától szeptemberéig teljeskörűen rendelkezésre bocsátott munkaügyi dokumentumok alapján megállapította, hogy a IV. rendű felperes ebben az időszakban 442 óra 0 perc időtartamban végzett úgy munkát, hogy a beosztás szerinti munkanapján, azonban nem a beosztása szerinti időszakban dolgozott. Ennek ellentételezéseként az 50 %-os bérpótlék figyelembevételével 203.230 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Megállapította továbbá, hogy a IV. rendű felperes 302 óra 37 perc időtartamban olyan munkanapokon dolgozott, amelyekre eredeti beosztása szerint nem volt beosztva. Ennek ellentételezéseként 100 %-os bérpótlék figyelembevételével 294.672 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Ezen túlmenően a munkaidőkerete szerint irányadó óraszámokon felül a IV. rendű felperes túlmunkát nem végzett. Ezzel szemben a teljes időszakra nézve a IV. rendű felperes részére 6.477 forint rendkívüli munkavégzésért járó munkabér került számfejtésre. Így a szakértői vélemény szerint az alperes a IV. rendű felperesnek a 2007 szeptembere és 2008. decembere, továbbá a 2009. február és szeptembere közötti időszakra (203.230 + 294.672 -

6.477 =) 490.439 forinttal kevesebb rendkívüli munkadíjat fizetett meg, mint amennyi jogszerűen járt volna neki.

[9] A kirendelt könyvszakértő a 2007. szeptembere és 2008. decembere között, valamint 2009 februárjától szeptemberéig teljeskörűen rendelkezésre bocsátott munkaügyi dokumentumok alapján megállapította, hogy a VI. rendű felperes ebben az időszakban 349 óra 50 perc időtartamban végzett úgy munkát, hogy a beosztás szerinti munkanapján, azonban nem a beosztása szerinti időszakban dolgozott. Ennek ellentételezéseként az 50 %-os bérpótlék figyelembevételével 182.065 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Megállapította továbbá, hogy a VI. rendű felperes 277 óra 02 perc időtartamban végzett munkát olyan munkanapokon, amelyre az eredeti beosztása szerint nem osztották be. Ennek ellentételezéseként 100 %-os bérpótlék figyelembevételével 274.662 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Az adott időszak alatt a munkaidőkerete szerint irányadó óraszámokon felül a VI. rendű felperes 2009 második negyedévében végzett túlmunkát 13 óra 13 perc erejéig, melyre tekintettel 22.910 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Ezzel szemben a teljes időszakra nézve a VI. rendű felperes részére csupán 8.096 forint rendkívüli munkavégzésért járó munkabér került számfejtésre. Mindebből a kirendelt szakértő megállapította, hogy az alperes a VI. rendű felperes részére a 2007 szeptembere és 2008. decembere, továbbá a 2009. február és szeptembere közötti időszakra $(182.065 + 274.662 + 22.910 - 8.096 =)$ 471.543 forinttal kevesebb rendkívüli munkadíjat fizetett meg, mint amennyi jogszerűen járt volna neki.

[10] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes a szakértői véleményben foglaltakat elfogadta. A felperesek képviselője úgy nyilatkozott, nem vitatja, hogy a perben kirendelt szakértő a rendelkezésre álló adatok alapján helyes számítást végzett a 2007. szeptember 1. és 2009. szeptember 30. közötti időszakot érintően a rendkívüli munkadíj összegére nézve. Érvelése szerint a kirendelt szakértő azonban hiányos adatokkal dolgozott, és így a IV. rendű felperesnek 11 hónapra, a VI. rendű felperes hét hónapra egyáltalán nem számolta ki a rendkívüli munkadíj összegét.

[11] Nem fogadta el a felperesek azon érvelését, hogy az alperes a munkaügyi dokumentumok nem vezette megfelelően, az informatikai szakértő pedig kimutatta, hogy a jelenléti nyilvántartások adatai manipulálhatóak voltak, ezért nem a rendelkezésre álló munkaügyi dokumentumok alapján kiszámolt, hanem a teljes kereset szerinti összegben való marasztalás a megalapozott döntés. Rámutatott, hogy a bírói gyakorlat szerint a megbízható munkaügyi dokumentumok hiányában a bíróság a tényleges munkaidőt mérlegeléssel, egyéb bizonyítékok figyelembevételével is megállapíthatja, ehhez azonban a IV. és VI. rendű felperesnek egyéb bizonyítékokkal kellett volna igazolnia, hogy nem akkor végzett munkát, amiről a perben bemutatott jelenléti ívek tanúskodnak. A munkavégzési idő munkaügyi dokumentumoktól eltérő tartalommal való megállapításához nem elég egy olyan általános jellegű állítás a munkavállaló vagy tanú részéről, hogy az alperes alkalmazottai nagyon sokat dolgoztak, állandóan a beosztásuktól eltérő időpontban hívták be őket, és bizonyossággal minden egyes hónapban többletmunkát végeztek. A IV. és VI. rendű felperesnek kellett volna hitelt érdemlő olyan bizonyítékot felajánlania, amitől egyedileg beazonosítható, hogy a perrel érintett időszakban mely napokon, mettől meddig dolgozott. Egyéb, a IV. és VI. rendű

felperes által felkínált bizonyíték hiányában a tényleges munkaidő megállapításánál az alperes által csatolt munkaügyi dokumentumok adataiból tudott kiindulni.

[12] A szakértő számításainak eredményét a IV. és VI. rendű felperes a meghosszabbított határidőn belül nem vitatta, konkrét hibákat nem mutatott ki. A magánszakértői vizsgálatra alapított összegszerű nyilatkozatában és annak mellékleteiben nem merült fel olyan adat, ami a kirendelt könyvszakértő számításainak helyességét megkérdőjelezte volna. Hangsúlyozta, hogy a felperesek által igénybe vett közreműködő a perben rendelkezésre álló munkaügyi iratok alapján a felperesek vonatkozásában ugyanakkora összegű rendkívüli munkadíjat látott dokumentumokkal alátámasztottnak, mint a kirendelt könyvszakértő.

[13] Megjegyezte, hogy a felperesek által igénybe vett közreműködő számításai nem gyengítették, hanem éppen ellenkezőleg, erősítették a kirendelt perbeli szakértő véleményének hitelét, azt leszámítva, hogy a 2009 januári beosztásokon kívüli hiányzó dokumentumokra tett észrevételek minden ténybeli alapot nélkülöznek. Mindez feltehetően a kirendelt szakértő véleményének VI.1.b. pontjában foglalt táblázat alatti megjegyzés hiányos, pontatlan idézéséből és félreértelmezéséből ered. 2009 januárját leszámítva minden egyes hónapra ugyanis rendelkezésre álltak a beosztások, a munkaidő nyilvántartások, a bérkartonok, és a túlóra igazolások. Ezek adatait összevetve és értékelve számította ki a perbeli szakértő a IV. és VI. rendű felperes részére igazolhatóan járó rendkívüli munkadíj összegét. Továbbá a hiányzó dokumentumok esetében is becslésre kizárólag azon hónapok eredményei alapján van lehetőség, amely adatok rendelkezésre állnak. A perbeli esetben kizárólag 2009 január hónapja vonatkozásában hiányoztak a megfelelő munkaügyi dokumentumok, ezért egyetértett az alperessel, hogy az erre a hónapra járó rendkívüli munkadíj összegének a mérlegelésénél a perbeli időszak többi hónapjában végzett túlmunka átlagos értéke az irányadó. Ezért a rendkívüli munkadíj összegét az alperes indítványának megfelelően a 2009 januári hónap vonatkozásában a dokumentumokkal lefedett 24 hónap adataiból számolva, a kirendelt szakértő szakvéleményének alapul vételével a IV. rendű felperes esetében 20.434 forintban, a VI. rendű felperes esetében 19.647 forintban tartotta megalapozottnak.

[14] Mindezek alapján az aggálytalannak talált könyvszakértői véleményben foglalt megállapításokat elfogadta és a IV. rendű felperes esetében a szakértő által kiszámított 490.426 forinthez hozzászámítva 20.434 forintot, így 510.860 forintban, a VI. rendű felperes esetében a szakértő által kiszámított 471.543 forinthez hozzászámítva 19.647 forintot, így 491.190 forintban állapította meg a marasztalási összegeket. Alaposnak találta a IV. és VI. rendű felperes késedelmi kamat iránti követelését, amelynek kezdő időpontját középátlagos időpontban (2008. október 10.) állapította meg.

[15] A 2007 szeptemberét megelőző időszakra előterjesztett követelést elutasította, mivel a Fővárosi Törvényszék szám3. számú részítélete jogerősen megállapította, hogy ezen időszakra a felperesek követelése elévült.

[16] Nem adott helyt újabb informatikai szakértő kirendelésére tett felperesi indítványnak. Az informatikai szakértő a kirendelésnek eleget tett, a véleményből egyértelműen megállapíthatónak találta, hogy a szakértő teljeskörűen ellenőrizte a helyszínen az alperes informatikai rendszerét és ez alapján állapította meg, hogy az alperes által rendelkezésre bocsátott adatokon túl más adat az alperes informatikai rendszereiből a perben releváns időszakra nem rekonstruálható. Mindezeket túl megjegyezte, hogy amennyiben nem az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartási adatokból számolna, ezen munkaidő adatokat a felek kölcsönösen, mint a IV. és VI. rendű felperes tényleges munkaidő adatait nem fogadnák el, a keresetét teljes egészében el kellene utasítani, mert a IV. és VI. rendű felperes a munkaidő adataira vonatkozó más figyelembe vehető bizonyítékot a per során felajánlani nem tudott.

[17] A pertárgy értékét a IV. rendű felperes vonatkozásában 3.733.218 forintban, a VI. rendű felperes vonatkozásában 3.221.705 forintban állapította meg, ami alapján a IV. rendű felperes 14 %-ban, míg a VI. rendű felperes 15 %-ban minősült pernyertesnek és ezt figyelembe véve határozott a perköltség, a kereseti illeték és szakértői díj viseléséről, rögzítve, hogy a felperesek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: régi Pp.) 358/B. §-a alapján munkavállalói költségkedvezményre voltak jogosultak, emiatt a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján a rájuk eső költségeket az állam viseli.

A IV. és VI. rendű felperes fellebbezése

[18] A IV. és VI. rendű felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperes kereset szerinti marasztalását, másodlagosan a hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

[19] Mindenekelőtt azt hangsúlyozták, soha nem fogadták el az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartási adatokat, álláspontjuk a perben mindvégig az volt, hogy az adatok utólagos manipulálása nem zárható ki. Az OMMF a 2009. november 19-én kelt, szám1 számú határozatával megállapította, hogy az alperes súlyosan megsértette valamennyi munkavállaló munkaidő nyilvántartásának vezetésére vonatkozó kötelezettségét. Az alperes ezen vizsgálat során azt állította, hogy a hatóság rendelkezésére bocsátott, súlyosan hiányos nyilvántartáson túl más adattal nem rendelkezik. A perben az alperest marasztaló ezen határozatban rögzítettek alapján igazságügyi-informatikai szakértő kirendelésére vonatkozó indítványának az elsőfokú bíróság csak akkor adott helyt, amikor magánszakértői véleménnyel is igazolta azt, hogy az alperesi adatok manipulálhatóak. Önmagában az a tény is elfogadhatatlanná teszi az alperesi munkaidőnyilvántartási adatokat, hogy olyan munkavállalóról is vezettek ujjlenyomatos informatikai nyilvántartást, aki orvosi igazolással bizonyítottan nem alkalmas arra, hogy ujjlenyomatot adjon.

[20] Megjegyezték, az alperesi munkaidő nyilvántartások, rendkívüli munka, munkaidőkeret, szabadságkiadás, stb. hatósági ellenőrzését éppen a felpereseket képviselő szakszervezet törvényes képviselője kezdeményezte 2009-ben és a munkavállalókat képviselő szakszervezet törvényes képviselője az alperesi informatikai rendszer által kreált adatokat csak és kizárólag azért fogadta el jogfenntartással, mert a bíróság ennek hiányában megtagadta volna a könyvszakértői vizsgálat elrendelését. Mindez nem jelenti azt, hogy elfogadták volna az alperesi adatokat a kereseti kérelmek elbírálásának alapjául. Az elsőfokú bíróság ítéletében maga is rámutatott, elviekben nem zárható ki az, hogy az informatika részéről vagy más személy részéről az ujjnyomatolvasóval nyert munkakezdési és a munkavégzéssel kapcsolatos adatokban utólagos módosítás történhetett. Erre nyilvánvaló, hogy csak és kizárólag az alperes érdekében kerülhetett sor.

[21] Kiemelték, évtizedek óta töretlen az a törvényhozói akarat és szándék, hogy a munkaidő nyilvántartásának kötelezettsége a munkáltatót terhelje és megszegésének következményei nem háríthatók át a munkavállalókra. Emiatt a régi Mt. és a jelenleg hatályos, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) azonos módon szabályozza a nyilvántartásra vonatkozó munkáltatói kötelezettségeket (rég Mt. 140/A. § (1) – (3) bekezdései, illetve az Mt. 134. § (1) – (3) bekezdései). Ennek megfelelően töretlen az a törvénykezési gyakorlat, miszerint a munkáltató köteles nyilvántartani a rendes és rendkívüli munkaidő, a készenlét és a szabadság, valamint az önként vállalt túlmunka tartamát. A nyilvántartási kötelezettség legfontosabb eleme annak naprakész vezetése és hitelessége, abból megállapíthatónak kell lennie a teljesített rendes és rendkívüli munkaidő, valamint a készenlét kezdő és befejező időpontjának egyaránt.

[22] Ezt az álláspontot támasztják alá BH2009. 120., EBH2009. 1986., BH2015. 232., BH2023. 75. számú döntések, valamint a Kúria Mfv.II.10.668/2014. számú ügyben hozott ítélete is. Ezen túl a Kúria 1/2022. JEH (Jpe.IV.60.014/2022/9.) számú jogegységi határozatában kifejtette, hogy a munka- és pihenőidő nyilvántartásokkal kapcsolatban lényegében fenntartja az Mt. a régi Mt. szerinti szabályozást és a munkáltatónak a munkaidő nyilvántartás úgy kell vezetni, hogy az megfeleljen a naprakészség, hitelesség, illetve az utólagos ellenőrizhetőség követelményének.

[23] A perbeli esetben az OMMF határozat rögzítette, hogy a munkáltató ezen kötelezettségének nem tett eleget, a kirendelt igazságügyi szakértő megállapította, hogy nem kizárható a munkáltató által vezetett nyilvántartás utólagos módosítása. Mindezzel igazolást nyert, hogy az alperes által működtetett, úgynevezett ujjlenyomatolvasó rendszeren alapuló munkaidő nyilvántartás hitelessége alapvetően megkérdőjelezhető, illetve utólagos ellenőrzésre alkalmatlan.

[24] A 15 éve folyó perben az eljáró bíróságok mindezekkel ellentétben a munkaadó helyett a munkavállalókra kívánták és kívánják hárítani a munkaidő nyilvántartási kötelezettség megszegésének terhét. A per elhúzódását is az eredményezi, hogy az alperes

által szolgáltatott elfogadhatatlan adatok alapulvételével történik a bizonyítás és a per eldöntése. A határozott kereseti követelésekkel szemben az alperes nem tudott naprakész, hiteles és utólag ellenőrizhető adatokat benyújtani. A Fővárosi Törvényszék szám8 számú részítéletének indoklásában szerepel, hogy a felperesek meghatározták, mely napokon végeztek a munkaidő beosztástól eltérően munkát és teljesítettek pihenőnapon munkavégzést, ennek fejében mikor kaptak és mikor nem másik pihenőnapot, mikor dolgoztak olyan ünnepnapokon, ami vasárnapra esett, illetve végeztek rendes napi munkaidőn felül munkát, illetve, hogy ezek után milyen számítás alapján milyen mértékű pótlékot igényelhetnek. Ezért érthetetlen és elfogadhatatlan, hogy a másodfokú bíróság ezen részítéletének indoklásában kifejtette, a bizonyítási teher jelen esetben nem fordul meg, holott a bírói gyakorlat szerint a munkáltató által vezetett munkaidő nyilvántartás hiányossága esetén nem a munkavállalóra hárul a bizonyítási teher.

[25] Keresetük az OMMF határozat alapján azon alapul, hogy nem a közölt munkabeosztás, hanem a munkáltató utasítására, attól eltérően végeztek munkát a munkavállalók, ezért szükséges az a nyilvántartás, amiből mindez megállapítható és amelynek vezetése a munkáltató kötelezettsége. Így az, hogy a munkáltató mindezeknek nem tett eleget, nyilvánvalóan nem eshet a felperesek terhére. Nem lehet értékelés nélkül hagyni azt a szakértői megállapítást, hogy az újjlenyomat alapú nyilvántartási rendszer hitelessége megkérdőjelezhető.

[26] A megismételt elsőfokú eljárásban az elsőfokú bíróság sem a bírói gyakorlatot, sem a másodfokú bíróság által előírtakat nem vette figyelembe, kizárólag az alperes által rendelkezésre bocsátott adatok alapul vételével határozott. Ezen adatokról a perbe vont igazságügyi-informatikai szakértő viszont megállapította, hogy manipulálhatóak, és azok szinte teljesen megegyeznek az alperes által a felperesek részére tett egyezségi ajánlattal.

[27] Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul nem fogadta el az általuk becsatolt magán-könyvszakértői véleményt, amiben a magánszakértő megállapította, hogy a perben kirendelt szakértő esetükben több hónapban nem számolt túlóra-pótlékot, ami teljesen életszerűtlen esetükben, mivel arra nem merült fel adat, hogy a peresített időszakban ilyen időtartamban nem dolgoztak. Ezért az érintett hónapokra legalább becsléssel meg kellett volna állapítani a fizetendő túlmunkapótlékot, és a kirendelt szakértő véleményében megállapított összeget ezen összeggel meg kellett volna emelni.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme

[28] Az alperes az érdemben helyes elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira figyelemmel és bejelentette másodfokú perköltségigényét is.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[29] A fellebbezések nem alaposak.

[30] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban az előírt bizonyítást lefolytatta, ez alapján a tényállást helyesen állapította meg és helytálló az arra alapított érdemi döntése is.

[31] Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Ez alapján nem volt lehetőség eltérő jogi következtetések levonására, a tényállás módosítására, továbbá az elsőfokú bíróság érdemi döntésének felülmérlegelésére. Az ügy érdemi elbírálására kiható lényeges eljárási szabálysértéssel összefüggő konkrét fellebbezési érvelés hiányában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére sem volt lehetőség.

[32] A felperesek, így a IV. és VI. rendű felperes is a perben bérpótlék (rendkívüli munkavégzés ellenértéke) iránti igényt érvényesítettek. A IV. és VI. rendű felperes a fellebbezésében a bizonyítékok értékelésére hivatkozva támadta az elsőfokú bíróság ítéletét. Erre tekintettel kiemelendő, hogy az elsőfokú bíróság teljeskörűen eleget tett a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság szám3. számú részítéletében előírt utasításoknak, a bizonyítás lefolytatását és a bizonyítás sikertelensége következményeinek értékelését illetően. E körben arra utal a másodfokú bíróság, hogy a régi Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. A bizonyítás elrendelését a felek indítványozzák. A bírósághoz címzett szóbeli vagy írásbeli kérelemben kell a bizonyítandó tényeket, illetve a bizonyítási eszközöket úgy megjelölni, hogy a bíróság az abban foglaltak alapján a bizonyítást elrendelhesse.

[33] A korábban eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a szám3. számú részítéletében rögzítette, a felpereseket – így IV. és VI. rendű felperest is – terhelte annak bizonyítása, hogy az alperessel fennállt munkaviszonyuk alatt az általuk megjelölt időtartamban rendkívüli munkát végeztek, amelyre a munkáltató által elrendelten került sor és annak ellenértékét az alperes nem fizette meg. A perbeli esetben az így meghatározott bizonyítási teher – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – nem fordult meg. A jelen peres eljárásra irányadó régi Mt. 140/A. § (1) bekezdésének az a rendelkezése, amely a munkáltató számára előírja – többek között – a munkavállalók rendes és rendkívüli munkaidejének nyilvántartását, e bizonyítási szabállyal ellentétes előírást nem tartalmaz. Ezért a nyilvántartási kötelezettséget sértő munkáltatói magatartás hatósági ellenőrzés esetén munkavédelmi bírságot vonhat maga után, és a mulasztás a munkáltató terhére értékelendő az egységes bírósági gyakorlat szerint (BH2009. 120., BH2015. 232.), ami azt jelenti, hogy a munkavállaló jelenléti ív hiányában, illetve annak tartalmával szemben is bizonyíthatja az állítása szerinti rendkívüli munkavégzést. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság többször részletesen kioktatta a felpereseket a bizonyítási teherről és tájékoztatást adott a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.

[34] A IV. és VI. rendű felperes a rendkívüli munkavégzés ellenértéke érvényesítése iránt benyújtott keresetét a birtokában lévő beosztások és az általa készített feljegyzések alapján állította össze, azt állítva, hogy az alperes ujjlenyomat-leolvasó alapján készített munkaidő nyilvántartása nem hiteles. E körben bizonyítási indítványt az alperesi munkaidő nyilvántartás informatikai szakértői vizsgálatára terjesztett elő.

[35] Az alperes munkaidő nyilvántartása ujjlenyomat-leolvasó rendszeren alapult, ami rögzítette a munkavállalók munkavégzési helyre érkezésének és távozásának idejét, e rendszer használatát az alperes 1999/8 (XI. 30.) számú ügyvezetői igazgatói utasítás írta elő. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszerhez tartozó software az érkezés és távozás idejéből automatikusan kiszámolta a közte lévő időtartamot és azt, hogy ebből mennyi esett az adott műszakok időtartamára. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszeren alapuló munkaidő nyilvántartásból készült el a „Jelenléti Ív Tételes” elnevezésű elektronikus nyilvántartás. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszer használatát a IV. és VI. rendű felperes sem cáfolta.

[36] E körben arra mutat rá a másodfokú bíróság, a szám8 számú részítélet rögzítette, az ujjlenyomat alapú munkaidő nyilvántartási rendszert az OMMF határozata nem kifogásolta, viszont a munkaidő nyilvántartási rendszeren alapuló „Jelenléti Ív Tételes” elnevezésű elektronikus nyilvántartás hitelességével kapcsolatos, magánszakértői véleményen alapuló felperesi hivatkozásokat sem lehet értékelés nélkül hagyni. Emiatt a megismételt eljárásra a bizonyítás részeként további iratok – a munkaidő nyilvántartás adatai, bérkartonok, fellelhető munkaidőbeosztások – beszerzését írta elő a korábban eljáró másodfokú bíróság.

[37] Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően beszerezte a IV. és VI. rendű felperes rendelkezésre álló munkaidő beosztásait, az informatikai rendszerben rendelkezésre álló munkaidő nyilvántartásokat, túlora igazolásokat és bérkartonokat, valamint az egyes terminálokban érvényes beosztási műszakok pontos időkereteit tartalmazó kimutatást. Mindezek alapján az alperes munkaidő nyilvántartó informatikai rendszere és az abban tárolt adatok vizsgálatára a felperesek, így értelemszerűen IV. és VI. rendű felperes indítványának teljesítésével informatikai szakértő kirendelése történt. A másodfokú bíróság e körben arra mutat rá, hogy az informatikai szakértő a kirendelésnek megfelelően a helyszíni vizsgálatot elvégezte, a rendszer felépítése alapján úgy foglalt állást, hogy utólagos adatmódosítások szakértői bizonyossággal nem állapíthatók meg, és nem merült fel adat utólagos módosítása. A szakértő megállapította, hogy az alperes munkaidő nyilvántartó informatikai rendszere az ujjlenyomat olvasó készülékről kapta az adatokat, azok az átdó file-okban kerültek be a rendszerbe. Bár bármilyen adatot fel lehetett tölteni az adatbázisba, hozzáférési jogosultsága a boltvezetőnek és teljeskörűen a rendszergazdának volt, az nem nyert bizonyítást, hogy a nyilvántartás adataiban ténylegesen módosítás történt. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy az informatikai rendszer „manipulálhatóságának” lehetősége még egyébként sem jelenti azt, hogy az alperes az adatokat megváltoztatta és ilyen konkrét, a IV. és VI. rendű felperes munkavégzéséhez kapcsolódó állítása a perben nem hangzott el, illetve értelemszerűen nem is igazolódott.

[38] Az elsőfokú bíróság a szám5. számú végzésében felhívta a felpereseket, nyilatkozzanak arra nézve, elfogadják-e az alperes által csatolt munkaidő nyilvántartást és beosztás adatait a könyvszakértői vélemény elkészítésének alapjául, azösszepszerúség vizsgálatához kapcsolódóan. A felperesek, így IV. és VI. rendű felperes meghatalmazottjának törvényes képviselője által a szám6 számú jegyzőkönyvben tett nyilatkozata alapján a kirendelt igazságügyi könyvszakértő a rendelkezésre álló munkaidő nyilvántartási és beosztási adatok felhasználásával vizsgálta a kereseti követelésösszepszerúségének megalapozottságát.

[39] A perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő (szakértő1.) a IV. és VI. rendű felperes éves bérkartonjai, keresetében a követeléseisösszegéről részletezett kimutatásai, a túlóraigazolások, jelenléti ívek, egyes műszakok kezdési és befejezési időpontját tartalmazó terminálok megjelöléssel „alperes 1 műszakok 2005.11.11-től” című kimutatás és a 2007 szeptembertől 2009 szeptemberéig terjedő időszakra „Önkiszolgáló/üzletl bolt” című dokumentumban a munkáltató által előírt munkaidő beosztás táblázata – amelyből hiányzott a 2009. januári – alapján készítette el szakértői véleményét.

[40] A másodfokú bíróság arra mutat rá, a szám6 számú jegyzőkönyvben a felperesek meghatalmazottja úgy nyilatkozott, „mégis elfogadja az alperes által a perben becsatolt munkaidő nyilvántartási adatokat” fenntartva azt, hogy az alperes által tárolt adatokon módosítások történhettek, ahogy azt az informatikai szakértő megállapította. A könyvszakértő kirendelését a felperesek, így IV. és VI. rendű felperes is, arra nézve kérték, hogy valamennyi felperes tekintetében az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartás és a rendelkezésre álló beosztások összevetésével ki milyenösszegre jogosult a rendkívüli munkavégzés ellenértékeként. Egyben előre bocsátotta azt a meghatalmazott, hogy „ha a könyvszakértő által feltárt különbözet nem felelne meg annak a nagyságrendnek, amit mi jogosnak gondolunk, akkor azt nem fogjuk elfogadni, mert mi biztosak vagyunk benne, hogy a felpereseknek a kereseti követelésük szerintiösszeg jár” (szám6 számú jegyzőkönyv 9. oldal).

[41] Mindezek értelmében a IV. és VI. rendű felperes a szakértői vizsgálat alapját jelentő iratokat a perben elfogadta, olyan feltételhez kötött elfogadást az eljárási szabályok nem ismernek – a régi Pp. nem tartalmaz – amelynek alapján a fél a számára kedvezőtlen szakértői véleményre figyelemmel utóbb az elfogadással ellentétes nyilatkozatot tehet.

[42] Az elsőfokú bíróság a perbeli adatok mérlegelésével helyesen állapította meg azt, hogy a IV. és VI. rendű felperes ítéleti bizonyossággal a rendkívüli munkavégzés körében tett állításait nem tudta alátámasztani, ezért a bizonyítási teher szabályát helyesen alkalmazva nem jogsértő a felperes keresetének részben helyt adó érdemi döntés. A rendkívüli munkavégzés ellenértéke iránti kereseti kérelem esetén a bizonyítási kötelezettség nemcsak arra vonatkozik, hogy egy adott napon a munkavállaló részéről munkavégzés történt, bizonyítani szükséges a teljesített óraszámot is (Kúria Szám7). A perbeli esetben a

könyvszakértői véleményben meghatározott mértékben rendkívüli munkavégzés történt, a IV. és VI. rendű felperes azonban nem tudta igazolni azt, hogy erre a kereseti kérelemben megjelölt időtartamban került sor, a peradatok azt nem támasztották alá.

[43] Az elsőfokú bíróság helyesen adott tájékoztatást arról is több alkalommal (szám9 számú jegyzőkönyv, szám10 számú jegyzőkönyv), a bizonyítási kötelezettség teljesítéséhez nem állítható általánosságban az, hogy az ujjlenyomat-leolvasó munkaidő nyilvántartás megfelelő-e vagy sem, hanem olyan bizonyítást kell felajánlani, amely alkalmas a kereseti kérelemben tett állítások alátámasztására azzal kapcsolatosan, hogy ténylegesen mikor és milyen időtartamban végzett rendkívüli munkát a IV. és VI. rendű felperes. Az elsőfokú eljárásban személyesen meghallgatott felperesek – akik a IV. és VI. rendű felperes munkatársai – kizárólag általánosságban nyilatkoztak arra, hogy a kedvezőtlen időjárási körülmények, illetve egyéb okok miatt előfordult, a beosztás szerinti munkaidőn túl is az üzletben kellett maradniuk, kiszolgálni az érkező utasokat. Továbbá azt adták elő, hogy feszítvályok, vagy a budapesti Forma 1 futam megrendezése idején a megnövekedett utasforgalom eredményezett többletmunkaidőt. Mindezekből nem vonható le az a következtetés, hogy a IV. és VI. felperes a kereseti kérelem szerinti mértékben teljesített a munkáltató részéről elrendelt rendkívüli munkavégzést és a IV. és VI. rendű felperes nem is terjesztett elő olyan bizonyítékot, amely a szakértői véleménytől eltérő összeget eredményezne. A IV. és VI. felperes által hivatkozott eseti döntések is elvi iránymutatásként azt hangsúlyozzák, hogy munkáltatói nyilvántartás hiányában is lehetősége van a munkavállalónak az általa állított rendkívüli munkavégzés bizonyítására. Arra figyelemmel, hogy a bérjegyzékekből az alperesi kifizetések jogcíme és összege megállapítható volt és a szakértő értékelte is ezen okiratok tartalmát, a NAV megkeresése az adóbevallások tartalmának tisztázására nézve nem volt indokolt. Mindezek miatt az el nem évült követelés tekintetében az elsőfokú bíróság a perben kirendelt és aggálytalannak tekinthető igazságügyi könyvszakértői vélemény és az ehhez kapcsolódó alperesi elismerés alapján a kereseti kérelem összecszerűségéről helytálló döntést hozott, azzal együtt, hogy az elévüléssel érintett körben ismételtelen nem kellett rendelkeznie a bíróságnak.

[44] Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy a perben kirendelt igazságügyi könyvszakértői véleményben a VI.1.b) pont szerinti táblázat az „Eredeti beosztás szerinti pihenőnapon, illetve munkaszüneti napon végzett rendkívüli munkaidő kimutatására” készült és e táblázatban nem szereplő hónapokra vonatkozik az a megállapítás, hogy sem az eredeti munkaidőbeosztásban, sem a jelenléti íven nincs munkavégzésre vonatkozó bejegyzés. Mindez azt jelenti, hogy a szakértői véleményben megjelölt hónapokban rendkívüli munkavégzés a IV. és VI. rendű felperes esetében az eredeti beosztás szerinti pihenőnapon, illetve munkaszüneti napon nem történt. Mindebből következően teljeskörűen értékelte a rendelkezésre álló adatokat a perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő. A szakértői vélemény aggályosnak, hiányosnak ebben a körben sem tekinthető.

[45] A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Záró rendelkezések

[46] A fellebbezési eljárásban pervesztes IV. és VI. rendű felperesek a régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek az alperes másodfokú eljárással felmerült perköltségének megfizetésére. Annak mértékéről a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (4) és (5) bekezdésében, valamint 4/A. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel határozott.

[47] A másodfokú eljárásban a pertárgyérték a IV. rendű felperes esetében 3.222.358 forintot (3.733.218-510.860), a VI. rendű felperes esetében 2.730.515 forintot (3.221.705-491.190) tett ki, a megismételt másodfokú eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 51. § (1) bekezdése alapján illetékmentes volt.

Budapest, 2024. szeptember 26.

dr. Orosz Andrea s.k.
s.k.

a tanács elnöke

dr. Szalai Beatrix s.k.

előadó bíró

dr. Laczó Adrienn Lilla

bíró